

Ф. ГЛАУЗЕР

ВАХМІСТР ШТУДЕР

КРИМІНАЛЬНИЙ РОМАН

Харків
«Фоліо»
2014

ЦЕ ВЖЕ СТАЛО НАБРИДАТИ

Тюремний наглядач Ліхті з потрійним підборіддям і червоним носом пробурчав: «Горить там чи що», — бо Штудер перебив йому обід. Але Штудер усе ж таки вахмістр-оперативник із бернської кантональної поліції, і його так просто до дідька не пошлеш.

Отож наглядач Ліхті підвівся, налив у склянку червоного вина, випив одним духом, узяв в'язку ключів і повів вахмістра до камери арештанта Шлюмфа, що його Штудер здав до в'язниці заледве годину тому.

Коридори... Довгі темні коридори... Мури дуже товсті. Тунський замок будували, здавалось, на віки. Усюди чаївся ще зимовий холод.

Важко було уявити собі, що надворі мліє над озером теплий травневий день, що люди одні прогулюються на осонні й нічим не клопочуться, інші гойдаються в човнах і засмагають до шоколадного кольору. Двері до камери відчинилися. Штудер на мить зупинився при порозі. Високо, аж під стелю — вікно, перехрещене грубими залізними ґратами: два горизонтальні, два прямовисні прuti. У вікні видно було вершечок чийогось даху — стара, почорніла черепиця, — а над нею — сліпучо-голубе розгорнене полотно неба.

Але на нижньому прuti висіла людина! Шкіряний пояс був зав'язаний тугим зашморгом. На тлі побіленої вапном стіни темніли обриси тіла. Воно звисало косо, химер-

но викручені ступні торкалися ліжка. А на шиї в повішеника блищала металева пряжка, бо на неї згори падав сонячний промінь.

— Господи! — вигукнув Штудер, метнувся вперед, вискочив на ліжку — наглядач Ліхті зчудувався з такої спритності цього вже немолодого чоловіка, — обхопив правою рукою тіло повішеника, а лівою почав розслабляти зашморг. Зламав собі нігтя, лайнувся. Тоді ступив з ліжка на підлогу й обережно поклав безживне тіло на ліжку.

— Якби ви, хай вам чорт, не були такі ледачі, — сказав він, — і хоч би позатягали вікна дротяною сіткою, то такого б не сталося! Авжеж! Ну, гайда, Ліхті, приведи лікаря!

— Так, так, — відгукнувся переляканий наглядач і почалапав у коридор.

А вахмістр зразу заходився робити повішеникові штучне дихання. Це в нього був ніби рефлекс, що лишився ще з тих часів, коли проходили курс негайної медичної допомоги. Аж хвилин за п'ять Штудерові спало на думку прикласти вухо самогубцеві до грудей і прислухатися, чи серце ще б'ється. Так, воно ще билосся. Повільно. Наче цоккав годинник, якого забули накрутити.

І Штудер знову взявся до штучного дихання, рухаючи руками непритомного. На шиї в того тяглась від вуха до вуха червона смуга.

— Що ж це ти, Шлюмфику! — тихо промовив Штудер, дістав з кишені носовичка, витер собі лоба, а потім провів хустинкою по молодиковому обличчі. Зовсім хлоп'яче обличчя: молоде, дві глибокі складки поза ніздрами. Норовливе обличчя. І дуже бліде. Так, це був Ервін Шлюмф, якого сьогодні вранці заарештовано в одній розпадині Горішнього Аргау. Ервін Шлюмф, обвинувачений в убивстві Венделіна Вічі, крамаря й комівояжера з Герценштайна.

І як це він, Штудер, нагодився так учасно! Бо він-таки якусь годину тому за всіма правилами здав Шлюмфа до в'язниці, наглядач із потрійним підборіддям розписався, і можна було спокійнісінько сісти в поїзд на Берн та й забути про всю справу. Це ж він не вперше заарештував людину, та, певне, й не востаннє. І чого йому раптом заманулося ще раз провідати Ервіна Шлюмфа? Випадково?

Може... Та що таке випадковість?.. Годі заперечувати — доля Ервіна Шлюмфа справді зацікавила Штудера. Точніше кажучи — Ервін Шлюмф припав йому до серця... Чому? Штудер кілька разів провів долонею по своїй потилиці. Чому? Бо ніколи не мав сина? Бо заарештований усю дорогу запевняв його, що ні в чому не винен? Ні. Всі вони не винні. Але запевнення Ервіна Шлюмфа звучали щиро. Хоча...

Хоча справа, власне, була цілком ясна. Крамаря й комівояжера Венделіна Вічі в середу вранці знайшли в лісі поблизу Герценштайна: він лежав долілиць, і за правим вухом мав дірочку від кулі. Кишені були порожні... А дружина вбитого запевняла, що її чоловік мав при собі триста франків.

А Шлюмф у середу ввечері розміняв у ресторані «Ведмідь» сотенного банкнота...

У четвер уранці місцевий жандарм хотів його заарештувати, але Шлюмф утік.

Отак і сталося, що капітан, Штудерів начальник, у четвер увечері зайшов до вахмістрового кабінету.

— Штудер, тобі треба провітритись. Завтра вранці поїдеш заарештуєш того Ервіна Шлюмфа. Тобі це буде на користь: починаєш гладшати...

На жаль, це була правда... Звісно, з такими дорученнями посилали єфрейторів, тепер довелось їхати вахмістрові-оперативникові... Теж випадковість?.. Чи доля?..

Одне слово, так він зіткнувся зі Шлюмфом — і вподобав його. Це факт! А на факти, навіть коли вони стосуються тільки почуттів, треба зважати.

Ох же ж і Шлюмф! Ледащо, та й годі. В кантональній поліції його знали. Байстріук. З ним увесь час був якийсь клопіт. Саме його досє в службі соціальної допомоги важило добрих півтора кілограма. Біографія? Ще підлітком наймитував у селянина. Крадіжки... Може, хлопець був просто голодний? Чи це можна з'ясувати аж тепер? А далі пішло як завжди в таких випадках. Виховна колонія в Тесенбергу. Втеча. Крадіжки. Знову спіймали, налупцювали. Нарешті випустили. Пограбування. Віцвіль. Випустили. Пограбування. Торберг — на три роки. Випустили. А потім цілих два роки тихо. Шлюмф працював у розсаднику Еленбергера в Герценштайні. Плата — шістдесят рапів за годину. Закохався в дівчину. Вони вже хотіли побратися. Побратися! Штудер чмихнув. Отакий лобур — сім'янин? А тоді оце вбивство Венделіна Вічі...

Власне, всі знали, що старий Еленбергер охоче наймає на роботу до своїх розсадників випущених на волю арештантів. Не тільки тому, що це дешевша робоча сила, ні; Еленбергерові, видно, було добре в їхньому товаристві. Ну що ж, у кожного свій пунктик, та й годі було заперечувати, що рецидивісти поводяться в старого Еленбергера цілком пристойно...

І звинувачувати хлопця в убивстві з грабунком тільки тому, що він у середу ввечері розміняв у «Ведмеді» сотню?.. Шлюмф запевняв, що це його заощадження, він їх носив при собі...

Тринди-ринди!.. Заощадження!.. З платні шістдесят рапів за годину? Це за місяць круглим числом півтораєста франків... За місяць — півтораєста франків... За помешкання — тридцять... Харчування? Два з половиною франки на день для людини важкої фізичної праці — небагато.